

3) з погляду держави – це процес, який забезпечує розширене відтворення сукупного особистісного та інтелектуального потенціалу суспільства [5].

Освітні послуги надаються закладами освіти задля задоволення потреби людини в освіті та отримання кваліфікації, що дозволить здобувачу мати можливість конкурувати на ринку праці та успішно реалізовувати себе в професійній і трудовій діяльності. Отже, освітня послуга має бути спрямована на задоволення потреби щодо працевлаштування та використання отриманої кваліфікації у подальшій трудовій діяльності.

Велике значення має якість надання та отримання освітніх послуг, що залежить від дії багатьох факторів: мінливості та змінності, місця отримання освітньої послуги, різниці у рівні підготовки здобувачів освітніх послуг та кількості затрачених ними зусиль та часу, вплив не прогнозованих та не вимірюваних факторів, співпраця надавачів освітніх послуг між собою, складність визначення якості послуг загалом, складний процес порівняння надання освітніх послуг, зміна відношення споживача до освітніх послуг у періоді їх надання, можливість зміни змісту освітніх послуг під час їх надання або отримання, наявність та якість супутніх послуг [6].

Список використаних джерел:

1. Сидорова А.В. Особливості послуг вищої освіти в новій економіці. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7761/7759> (дата звернення 25.01.2021)
2. Багдік'ян С.В. Освітні послуги: дослідження поняття, класифікація, базові характеристики / С.В. Багдік'ян // Економіка, Менеджмент, Підприємництво. – 2010. – № 22 (1). – С. 97–100.
3. Яшук Т. Ринок освітніх послуг: сутність та тенденції розвитку. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis (дата звернення 26.01.2021)
4. Мудра О. Особливості взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці. URL: <http://ea.donntu.org:8080/jsrui/bitstream> (дата звернення 26.01.2021)
5. Дмитрів А. Характеристика особливостей освітньої послуги з погляду маркетингу. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/11323/1/7.pdf> (дата звернення 29.01.2021).
6. Мінакова Т. Особливості освітніх послуг в сучасних умовах. URL: <http://www.economy.in.ua> (дата звернення 03.02.2021).

ФОРМУВАННЯ САМОЦІННОСТІ МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

*Божинська М.А.
Полтава, Україна*

Реалії сучасної школи диктують стрімкий особистісний розвиток, системне вдосконалення умінь та навичок учителя. Педагог має бути амбасадором у науці, стояти на сторожі нових відкриттів, світових та

вітчизняних подій, адже вести дорогою знань нове покоління можна лише за умови постійного самовдосконалення. Для людини, яка тільки починає працювати в освітній галузі в новому учнівсько-викладацькому колективі, ця подія є безперечно стресогенною. І. Кравченко, Л. Фесенко у своїй статті зазначають: «Велика кількість суб'єктивних та об'єктивних стресових чинників викликає у викладачів погіршення настрою, самопочуття, накопичення втоми, незадоволення собою, виникнення депресії» [4, с. 129], тобто молодому вчителю доводиться знаходитися в максимально складній психологічній ситуації, він повинен виконувати свої посадові обов'язки та володіти професійними якостями не гірше своїх досвідчених колег, але одразу після вишу відповідати всім вищезазначеним критеріям непросто. Потрібно для початку мати перед собою вагомий педагогічний приклад.

«К.М. Сальников у процесі формування професійного світогляду майбутнього виховання посів місце першого яскравого взірця», як пише у своїй статті А. Ткаченко «Допрофесійний етап особистісного становлення А.С. Макаренка» [6, с. 280]. Кожен студент шукає ідеальну «модель» педагога, успішного на теренах сучасної освіти, щоб у подальшому мати свій орієнтир. Цей аспект надзвичайно важливий у процесі формування особистості вчителя. Як же незрілому педагогу відшукати власний стиль викладання, не загубитися на тлі майстрів-аксакалів своєї справи, які відточували свою педагогічну майстерність роками? Зробити це можна шляхом формування своєї самоцінності, адже кожен учитель унікальний, бо має неповторне поєднання темпераменту, характеру, знань, досвіду. Молодий працівник повинен опиратися в судженнях та діях на класиків педагогічного простору, але при цьому не порівнювати себе з іншими більш досвідченими колегами, принижуючи власну гідність, повинен розвиватися як спеціаліст та особистість, напрацьовуючи свій стиль викладання. Майстерність учителя – це шлях, ланцюг подій, плід, що повинен досягнути, це процес, який неможливо прискорити. Становлення спеціаліста є переломним, важливим життєвим етапом, молодий учитель вже педагог, але ще беззахисний та вразливий у системі навчально-освітнього процесу. Ми можемо спостерігати, як незначний відсоток випускників педагогічних закладів вищої освіти йдуть працювати за фахом, а інші все ж таки обирають альтернативу. Можливо, це пов'язано з тим, що вчитель знаходиться не на найвищому щаблі престижних професій, хоч і має неоціненне значення для суспільства. «Ситуація невизначеності, мінливості, агресивності зовнішнього соціально-економічного середовища; зростаюча конкуренція на ринку освітніх послуг; низька мотивація до роботи, зумовлена насамперед відсутністю адекватної заробітної платні та системи стимулів щодо розвитку творчо-пошукової діяльності: зростаюча прагматичність батьківської громади стосовно вчителя» [5, с. 204] – усе це віддаляє молодого педагога від освіти та стає на заваді притоку талановитих та перспективних студентів у навчальні заклади.

Професія вчителя передбачає безмірну моральну-етичну відповідальність перед суспільством, наступними поколіннями, педагог

повинен мати чітку морально-ціннісну, громадянську позицію з точки зору розвитку особистості учня як майбутнього громадянина України. Бути вчителем – означає мати неабиякий набір компетенцій. «Підготовка компетентного вчителя біології включає в себе різні види компетентностей: соціальна, інформаційна, психолого-педагогічна, інтелектуальна, методична, загальнокультурна», – зазначає дослідниця О. Воробйова [2, с. 50], тобто планка надзвичайно висока, але не кожен випускник готовий здати іспит в реальності на професійну придатність. Йому здається, що образ професіонала далекий і недосяжний, але колектив повинен підказувати молодому спеціалісту, що кожен етап формування вчителя, як розділи однієї книги: поки не прочитаєш початок, зав'язку, фінал – не зрозумієш сюжет. Становлення педагога не може бути надто швидким, але не можна знецінювати спеціаліста, який наполегливо йде педагогічним шляхом, усіляко потрібно підтримати молодого вчителя, поділившись досвідом у потрібну мить.

«Педагог – особистість високо розвинена, творча, здатна здивувати, повести за собою, привити смак до творчого сприйняття життя і справи», «Педагог – людина з великої літери, схильна до постійного інтелектуального пошуку» [3, с. 108]. Так і є насправді, учителі повинні бути сяючою зіркою для дітей, вони повинні бути натхненними, окрилені новими задумами та перспективами, щоб своїм вогнем запалювати юні серця. Учитель – це невидимий провідник у майбутнє, саме тому особистість педагога має бути такою багатогранною, а професія вчителя – шанованою, бо вимагає віддати юні роки за досвід, перш ніж студент перевтілиться в педагога. Самоцінність молодого вчителя дуже низька, тому запорукою збереження фундаментальної освіти в Україні – є приваблення молодих талановитих кадрів у професію та надання всебічної підтримки в процесі їх становлення.

Список використаних джерел:

1. Беляєва Н. Аналіз факторів ефективного виховання професійно-етичних якостей майбутніх менеджерів освітніх закладів / Наталія Беляєва // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М.І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2014. – Вип. 14. – С. 8–14. – ISSN 2075-146X.
2. Воробйова О. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів біології / Оксана Воробйова // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка ; гол. ред. М.І. Степаненко. – Полтава, 2018. – Вип. 22. – С. 49–52. – ISSN 2075-146X.
3. Гомеля Н. Психолого-педагогічні умови розвитку особистісних якостей майбутніх педагогів професійного навчання в контексті гуманістичних ідей А.С. Макаренка / Ніна Гомеля // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М.І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 11. – С. 108–112. – ISSN 2075-146X.
4. Кравченко І. Проблема професійного вигорання педагогічного працівника / Інна Кравченко, Людмила Фесенко // Витоки педагогічної майстерності : наук. журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2019. – Вип. 23. – С. 127–131. – ISSN 2075-146X.

5. Малаканова Л. Визначення ролі та компетенцій учителя в особистісно орієнтованій освіті / Лариса Малаканова, Галина Сорокіна // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М.І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 12. – С. 203–207. – ISSN 2075-146X.

6. Ткаченко А. Допрофесійний етап особистісного становлення А.С. Макаренка / Андрій Ткаченко // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць / гол. ред. М.І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2014. – Вип. 14. – С. 279–287. – ISSN 2075-146X.

НОВА ШКОЛА МАЄ ВИРОЩУВАТИ ГРОМАДЯНИНА, А НЕ ЛЮДИНУ З НАБОРОМ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

*Варакіна Т.П., Орлова Л.Я., Решта Т.М.
Полтава, Україна*

Сьогодні й педагоги, й батьки, а відтак – і діти, включилися у гонку, що її у нас вже здавна прийнято називати «соціальними змаганнями». Причому саме ці змагання стають щонайнапруженішими у новому суспільстві: дитина має вивчити якомога більше іноземних мов, якомога раніше і глибше поринути в котрусь із наук чи у вид мистецтва, спорту тощо, аби... Розумніше! Швидше! Далі! І таки добігти в перших рядах до сяючих вершин чи науки, а чи свого Ельдорадо у цих жорстких ринкових умовах.

Але вочевидь, варто таки не перетворити словосполучення й поняття «ринкові умови» на такий собі жупел нової епохи. Звичайно, попереду у нас – як новенький яскравий маяк – НУШ. Звичайно, так було, є і буде завжди: змінюються епохи з їхніми соціально-економічними базисами та надбудовами, змінюються люди загалом і їхні діти зокрема, змінюють одна одну школи як нові та найновіші соціальні інститути, а значить, мало не кардинально змінюється педагогіка разом із педагогами.

Що ж – незмінне? Чи є, чи лишається при цьому якась константа, центральна незмінна, тобто центр того нашого кола, по колу якого усі так дружно несемося, така собі фантастична вісь... але на котру можна обіпертися, а не крутитися навколо неї?.. Подумати: як перш за все виростити гідного громадянина нашої держави, а не такого собі космополітичного біоробота із набором рекомендованих інтернауками компетенцій.

У таких випадках, мабуть, звертаймося до тих, хто ідентифікував кожний практичний крок свого життя у педагогіці зі своїми ж педагогічними ідеями, був їм вірним до самого кінця, не зрадив. Це – Марія Монтесорі, Антон Макаренко, Януш Корчак. Тож яким був їхній отой основний і фундаційний стрижень, на котрий нанизувалася решта їхнього життя, ідей та втілень? Сам Корчак пише: «Окрім розуму та знань у боротьбі за існування і за вагу в суспільстві допомагає кмітливість. Людина метикувата чує поживу і зриває куш; супроти всім розрахункам відразу й легко збиває копійку; вражає і викликає заздрість. Досконально доводиться знати людину, і вже не алтарі, а